

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

7937

929

0-90

Խ-11

131

Ի Մ Ա Հ

Պ Օ Ղ Ո Ս Պ Է Յ Ի

Տ Ի Ի Զ Ե Ա Ն

Ճ Ա Ռ

92
Տ-71

1804

45.

10

929

0-90

Ի ՀԱՆԴԻՍԻ

և մ.

ՅՈՒՂԱՐԿԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ

ՊՕՂՈՍ ՊԷՅԻ ՏԻԻԶԵԱՆ

ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆ ՃԱՌ

Հ. ՄԱՂԱՔԵԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՕՐՄԱՆԵԱՆ

ՅԱՆՏՈՆԵԱՆ ՈՒԻՏԷ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԻՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԵՆԴՐՈՆԱԿԱՆ

1871

38506

38506

ԲԱՐԵՅԻՇԱՏԱԿ

ՏԻԻՉԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԵԼԵՊԻԻ

ՈՐԴԻ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՈՍԿԵՐԶՈՒԹԵԱՆ

ՀԱԶԱՐԱՊԵՏ

ԱՌԱՋԻՆ ԱՍՏԻՃԱՆԻ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆԵԱՅ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՐԱՆ

ԵՒ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՒ ՄԷՃԻՏԵԱՆ ԿԱՐԳԱՅ ԹՈՒՐԿԻՈՅ

ԵՐԿԱԹԵԱՅ ԹԱԳԻՆ ԱԻՍՏՐՈՅ

ԿԱՐՄԻՐ ԱՐԾՈՒՈՅՆ ԲՐՈՒՄԻՈՅ

ՍՐԲՈՅ ՄԱԻՐԵՏԻՈՍԻ ԵՒ ՂԱԶԱՐՈՒ ԻՏԱԼԻՈՅ

ՊԱՏՈՒՈՅ ԼԵԳԵՆԻՆ ԳԱՂՂԻՈՅ

ՍԵՊՈՒՀ ԵՒ ԱՍՊԵՏ

ՊՕՂՈՍ ՊԷՅ ՏԻԻՉ

ՎԱԽՃԱՆԵԱԼ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆ ԵՒ ԶՈՐՍ ՏԱՐՈՒԱՆ

Ի ՃԻՆԵՎՐԱ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ ՀԵԼՈՒԵՏԻՈՅ

Ի 28 ՅՈՒՆՎԱՐԻ 1871

ՄԱՐՄԻՆԸ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ ՓՈԽԱԴՐՈՒԵԼՈՎ

ՅՈՒՂԱՐԿԱԻՈՐԻ Ի 26 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1871

Ս. ՅՈՎՀԱՆ ՈՍԿԵՐԵՐԱՆ ԵԿԵՂԵՅԻՆ

ԵՒ ԱՆՏԻ

ԻԻՐ ՀԱՐՑ ՇԻՐԻՄԸ Ի ԳՈՒՐՈՒԶԷՇՄԷ

21855.60 2

“ ԵՒ ՅԱՒԵՂԱԽ ԱՌ ՀԱՐՍ ԻՒՐ ” (1)

Ահա ուրիշ անուն մըն ալ աւելցաւ համբաւաւոր մեր նախնեաց վրայ = Այս՝ որ հիմնայ անշնչացեալ մեզի կ'երեւայ, Այս ալ երկրորդ կենաց սկզբընաւորութիւնն ստացաւ, այն կեանքը կ'ըսեմ, որ ապագայից մտաց և շրթանց վրայ կայացեալ է, այն համբաւը և աննահ անունը որ ամէն մեծ մարդիկ իրենց երթալէն ետքն ալ՝ այդ աշխարհիս վրայ անապական կը թողուն :

Արդարանունն Տիւզ Սարգսի առաքինի սերունդէն, Մեծին Միքայելի նահապետական գերդաստանին ժառանգ՝ Տիւզեանն Յովհաննու բեղմնաւոր սերման վերջին շառաւիղ, ՊՕՂՈՍ ՊԷՅ, Այս է ահա որ իրեն նախնեաց հետ գնաց միաւորիլ, ժառանգութիւն ձգելով մեզի, իւր անունն ալ իւր նախնեաց փառաւոր անուանց վրայ աւելցնել : Մտտի պարծանք էր թերևս մեր Հանգուցելոյն՝ Տիւզեան Յովհաննու որդի, և Գրիգորի և Սարգսի և Միքայելի եղբայր անուանիլ . նախնեաց արդիւնք այն ատեն միայն զաւակաց և սերնդեան փառք կ'աւելցնեն, երբ արդեանց և գործոց համեմատութեամբ իրարու նմանակցութիւն մը կ'ունենան, ապա թէ ոչ նախնեաց փառքը օտարախորթ զաւկին չարաչար գործերուն ուրիշ բան մը չաւելցնէր, բաց եթէ այն մթութիւնը և խաւարը որ լուսաւոր ներկ մը գորշ ներկին վրայ կ'աւելցնէ, մանաւանդ թէ ուր բարդատութիւն կը տիրէ, նոյն իսկ հասարակ աստիճանի արդիւնք և սովորական գործք՝ աւելի մեծերուն քով թերութեանց կերպարանք կ'առնուն և մեղադրանաց արժանի կը սեպուին : Մերոյս Պօղոսի ամենուգ վրայ տպաւորած մեծութեան գաղափարը, Տիւզեանց փառաւոր տան պարծանաց հաւատարիմ պահպանութիւնը, իւր գերազանց արդեանց և արժանաւորութեանց յայտնի վկայներն են :

Ընկերական բնութիւնը՝ ընկերական մեծութիւններ կը փնտռէ մէկէն իւր անդամոց վրայ : Մեծ կ'անուանէ աշխարհ աւելի զանոնք՝ որոնք ընկե-

2760
40

2004

րութեան մեծութիւնը աւելցնելու աշխատեցան : Չքններ երբեմն զոհերը՝ որոնցմէ իւր մեծ գիւցազնը պարտաւորեցաւ իբր թէ սանդուխ մը կազմել՝ իրեն սեփհական ընկերութիւնը, իւր ազգը, մեծութեան դադարէր բարձրացնելու . բայց անաչառ է այնպիսիներուն հետ՝ որոնք զոհերու կը բռնադատեն ընկերութիւնը առանց մէկ փոխադարձ ընկերական բարեաց . յայտնի վկայելով որ աւելի աշխարհաշինութեան վրայ կը հաստատէ ճշմարիտ մեծութիւնը և իւր լոյճից երախտասարսուտութիւնը, քան թէ բոլոր ուրիշ անձնական ձրից և ահեղ զօրութեան : Ընկերական միութեան յօդակապ եղող իշխանական դաւադանը, ընկերական միութեան իւրաքանչիւր մասերը կազմող ազգը, ընկերական միութեան անդամները եղող անհատ մարդիկ, ընկերական միութիւնը հանդերձեային հետ լծորդող իշխանութիւն՝ եկեղեցին, հաւասար իրաւամբ վկայ կը կանչուին այն իմանալի դատաստանին . ուր հասարակաց կարծիք ատենապետ է, ուր գործք և արդիւնք միայն փաստաբան կը կանգնին, ամէն կենդանի մարդիկ դատախազութեան պաշտօն կը վարեն, և հանդուցելոյ անունը և համբաւը դատաստանական քննութեամբ կարծես իրենց արժանի յիշատակութիւնը կ'ընդունին :

Փառաւոր եւր մը ունեցաւ, Համազգի եղբարք, Ազգային և Մեծ Հանգուցելոյս անունը, այդ իմանալի ատենական հանդէսին մէջ : Անկեղծ ցաւը որ իրեն ետեւէն իրեն ընկերացաւ, ամէն բերաններէն նոյն կերպով Հանգուցելոյն աղէկութիւններուն յիշատակելը, ազգայնոց և օտարազգեաց միաբարբառ դովասանաց և օրհնութեանց խօսքերը, թող իբր զօրաւոր բալասան՝ Մեծի Առնս վախճանով վերաւորեալ սիրտերուն ցաւերը բուժեն :

Տխուր ես, Պերճափայլ իշխան, սրտիդ թախծութիւնը սգաւոր կերպարանքիդ վրայ կը կարգամ . տխրութեամբ համակեալ են Ազնուազարմ Չաւակիք և Ազնու Ազգակիցքդ . աչքդ դարձուր, մինակ չես : Ահա Ազգիս Բարձրագատիւ իշխանք որ Գու քովդ բոլորած են, ցաւոցդ ցաւակից են . քննէ այդ բազմախուռն ժողովրդեան կերպարանքը, տխրութիւն կը տիրէ անոնց վրայ ալ, կը ցաւակցին . չէ . լաւ ևս ըսեմ, կը ցաւին . որովհետեւ Այդ Անձը որուն կորուստը կը սգաս, Գուկդ չէր միայն, Ազգիս Մարդն էր, Ազգիս Հայրն էր :

Թող խօսին ազբատք, որոնք Ողորմած իշխանիս առատ աւուրքերը վայելցին . թող վկայեն կարօտեալք, որոնք իրենց կարօտութենէն՝ ևս աւելի կարօտութեան լամթէն՝ Առատածեռն իշխանիս նուէրներովը ազատեցան . մէջ աւել դան անոնք, որոնք հաստատուն ողորմութեան անբարդատ բարիքով կեանքերնին հայթհայթեցին . երևնայ թող մէկը, եթէ կայ, որ վեհանձն իշխանիս առջև խոնարհաբար իւր խնդիրը յայտնելով անտես եղած և անմխիթար վաճառած ըլլայ : Ազգայնոց կսկիծներուն ձայները կարծես կը նուազին իւր պանդխտութեանց օթարան եղող Գաղղիոյ և Հելուեախոյ

քաղաքաց հարիւրաւոր ազբատներուն իւր դադարին չորս կողմը բարձրացուցած ցաւոց աղաղակէն : Ամէն օր ականջնիս կը համնին գաղանի օժանդակելոց աղիողորմ հառաչանքները : Թերեւս ոմանք ազխտութիւն ցուցնեն այդ պատմութեանը . այսպիսիք իմ Պօղոսի Ողորմած Սրտին և Առատաբաշխ Չեռքին արդեանց մեծութեանը կը վկայեն . վասն զի յայտնի կը ցուցնեն այն համեստ առաքինութեան չքնաղ պարծանքը, զոր Աւետարանին անսուտ պատգամը կը մեկնէ, աջին հրամայելով որ ձախին գիտութենէն իւր գործը ծածկէ (2) : Ունայն են այն առաքինութիւնք՝ որոնք միայն քանի մը մեծահանգէս փողոց հնչմամբ կատարուած գործոց վկայութեամբ կանգուն կը կենան : Ազբատը չննտայներ որ մեծահաց կոչուով մը զինքը օր մը յղփայցնէ, հասարակաց աչքին օժանդակելոյն ազբատութիւնը նշաւակելով : Առաքինութեան մեծագոյն գովեստ՝ գաղանի ողորմութեան բազմաթիւ և հաստատուն օժանդակութիւններն են, զորոնք մահուան հարուածոյն անողոր բռնադատութիւնը երախտաւորեալ սիրտերուն բերաններէն կը բղխեցնէ : Ընկերական միութեան անդամներուն՝ այդ է ահա Հանգուցելոյն վրայ տուած վկայութիւնը :

Ազատաբերան կը քարոզէ Ազգս, Ազգասէր իշխանիս ժառանգական ազգասիրութեան պայծառ նշանները : Չպարզեցին երկինք Այդ լայնախորհուրդ մտաց այնպիսի ազգի զաւակ ծնանիլ, որոց յառաջադիմութեանց նիւթական ասպարէզն ընդարձակ ըլլայ, և հարուստ այն միջոցներով, որոնք մարդկային ձրից արգասաւորութեան գործիքներն են, և առանց որոց, չըսեմ՝ անհնարին, բայց շատ դժուարին է ներքին բեղմնաւորութեան մտաց և ընդարձակ հանճարոյն իւր բնական կարողութիւնները յայտնել : Բայց երկինց առանձնապարզ և շնորհաց զրկումը՝ առաւել պայծառութեան նիւթ մատակարարեցին մերոյս Պօղոսի, որոց այնչափ աւելի շքեղ պիտի ըսուին ազգասիրական երկունք, որչափ առաւել տաժանակիր աշխատութեանց են պտուղ, և որչափ աւելի կարօտեալ ազգի եղան օգուտ և օգնութիւն : Այն ինչ ձեւացեալ կաթողիկէայ Հայ ազգայնութեան հասարակութիւնը, ահա ունի իրեն առջին իշխանազուն գլխաւորաց մէջ, նաև Տիւղեանց հարուածեալ ծառոյն մնացած ոստերը, որոնք կարծես միւս ճիւղերուն հատմամբը ուռճացեալ կրկին զօրութեամբ կ'աճին, կը ծաղկին, և կը պտղաբերեն ազգասիրութեան արդիւնքներ, զորոնք ուրախութեամբ կը ճաշակէ հալածեալ Ազգս : Ահա Սոյն Սա է այդ ուժով ճիւղերուն մէկը, զոր մահուան տապալը կարեց նետեց Տիւղեան անթաւամ ծառոյն բունէն . բայց իւր պտուղները կը մնան, և այն պտուղները ճաշակող Ազգը՝ իւր Ազգասէր Բարեբարին արդիւնքը և գործը կը ճանչնայ, և կը վկայէ հասարակաց կարծեաց իմանալի դատաստանին առջև :

Միահեծան Օսմանեան կայսերական Գահուն ինչ կրնայ ընծայուիլ վա-

յերուչ արդիւնք: Անշահասէր և հաւատարիմ ծառայութիւն, Պետական ազդեցութեան ընդարձակութիւն, օտար ազդեցութեանց ձեռնտուութենէ հրաժարումն: Չինացեց Ա.յդ Պետական Պաշտօնեայն իւր աշխատանքին, ուր տեսաւ Մեծի Դրան ընծայելի ծառայութեան գործը և հաւատարմութեան պարտքը. իւր մարմնաւոր աշխատանայ, որք նիւթ միայն են ծառայութեան հարկին, ընկերեց հաւատարմութեան իղձը և եռանդուն փութաշանութիւնը, որով աշխատանայ նիւթը կ'ողևորուի, և ընծայն կ'ընդունի յօժարամտութեան կնիքը, որ ոչ ստրկականն է կամ երկիւղին ծանր ճընշման ներքև տրուած, հասար կարծես հայրական իշխանութեան ճանաչողութեամբ՝ որդիական փոխադարձ պարտքը կը փութայնէ: Եւ եթէ տխուր հանդիսի սգաւոր կերպարանայ առջև կը ներէք ինձ. յիշեցնեմ միայն՝ եթէ քանի օտար էր Տիւզեանց ոգւոյն ժառանգաւոր իշխանս, շատագով կամ պաշապան, ևս աւելի գործակատար և ձեռնտու գտնուիլ այնպիսի հակազդային և հակապետական ձեռք, որոնք 'ի նպատ օտարաց և օտարազդեաց կ'աւելցնեն և կը զօրացնեն արտաքնոց միջամտութիւնը: Կը վկայեն իւր պաշտօնակիցք, կը վկայէ և Պետութիւնն ինքնին:

Իսկ Եկեղեցին ինչ: Ա.յդ բարեգութ հոգևոր մօրս սիրտը, որ աղքատասիրութիւնը մարդուն բարութեան նշան ըլլալը կը սորվեցնէ, թէ «Ողորմածութիւն առն իբրև զինիք ընդ նմա» (3). և միանգամայն մեղաց թողութեան վարձքն ալ կը խոտանայ, թէ «Ողորմածութիւն քաւէ զմեզս» (4). և կը սորվեցնէ միանգամայն ճշդիւ հատուցանել, «Որում զհարկ՝ զհարկն, որում զպատիւ՝ զպատիւն» (5). ուր կ'ընանք աւելցնել, «որում զսէր՝ զսէրն, որում զհաւատարմութիւն՝ զհաւատարմութիւնն». հրճուանօք ստուգիւ և սրխարանօք կը յիշատակէ Ա.յնպիսոյն անունը, որ իւր ընկերաց հետ լիութեամբ կատարեց ողորմածութեան հրամանը, ցուցուց իւր Ազգին՝ սէրը, ընծայեց իւր Պետութեան՝ ճիշդ հաւատարմութիւնը: Ո՛ւր թողունք հոգևորական պիտոյից և եկեղեցական հաստատութեանց 'ի նպատ առատաձեռնեալ յօժարակամ նուէրները, յորս առանձինն սխրանօք կը ցնծան Եկեղեցւոյ մայրենի իղձերը. ո՛ւր թողունք կրօնական սրտի մը կենդանի և հաստատուն հաւատով վառեալ զգածմունքները. ո՛ւր թողունք հոգևորական հրահանգաց և հանապազօրեաց ազօթից մէջ ցուցուցած ճշգութիւնը, մտաց ամկտիութիւնը, նախանձելի օրինակը: Ա.յդ վկայութիւնները ահա կ'ընծայուին 'ի հանդէս հոգևորական արդեանցն: Եթէ դժուարին է անաչառ քննութեան և աններող խոտապահանջ դատաւորին ձեռքէն խալել՝ առանց որ և իցէ յակամայս կամ առ տկարութեան գլխալ թերութենէ զերծ գտնուելու. քաղցր է ինձ յիշել որ այդ մասին մէջ բարեգութ մօր մը բերնին կը յանձնուի վկայի գործը, որուն գիւրին է բազմակերպ բարեմասնութեանց և բարեգործական արդեանց քօղովը թերին ծածկել և պակասը լեցնել, և միոյն

չնորհիւ միւսն շնորհաւորել՝ մարդկային կենաց դժուարին և մարմնախառն հոգևոր ասպարիզին մրցմանց զանազան հանդիպմունքներուն մէջէն: Վասն զի «Ոչ գոյ մարդ որ ոչ մեղանչէ» (6), սակայն «Ողորմութիւնք փրկեն 'ի մահուանէ և ոչ տան մտանել 'ի խաւարն» (7), կը վկայէ Հոգին Սուրբ. և կը խոտանայ Աստուածարեալ ծերունին Տովբիթ իր զաւկին օրհնութեան մէջ, թէ «Մի գարձուցանիցես զերեսս քս յամենայն աղքատոց, և 'ի քէն ոչ գարձուցէ Տէր Աստուած զերեսս իւր» (8):

Ահա սկիզբն և ծայր բարեմասնութեանց մերոյս Պօղոսի, 'ի նոյն կը միաւորին գեղեցիկ յարմարութեամբ, վասն զի բոլոր իսկ բարեգործական արդիւնք շղթայօրէն իրարու հետ կցեալ են, և անհնարին է միովն պայծառանալ և միւսովն մթազնիլ. և եթէ ոչ ամենայն գործոց նոյն փայլմունք են, գոնէ միոյն ճաճանչագեղ փառաւորութեան առաւելութիւնը՝ միւսոյն լուսոյ նուազութեան բիծը կը ծածկէ, և բոլորն 'ի միասին պայծառ և լուսաւոր շարք մը կը ներկայացնէ խուզողաց աչքին: Նաև այդ մեծ լուսաւորը՝ զոր կը ճանչնամք աղբիւր բարեաց և պատճառ լուսոյն, ճառագայթարձակ արևը, այն ալ ազատ չէ նուազ լուսաւոր բիծերէ. բայց բնաւ մէկը զայն չտեսնար, և ոչ ոք արևին վրայ լուսոյ պակասութիւն կամ պայծառութեան թերութիւն մեղադրեց ու եպերեց:

Տիւզեան Պօղոսի անուան և համբաւին վկայեցին բոլոր ընկերական կեանքը բազկացնող մասունք, Եկեղեցին և Պետութիւնը, Ազգը և անհատք, ազգայինք և օտարք: Տիւզեան գերդաստանին աշխարհիս վրայէն տատերէն մէկն ալ կարուեցաւ, բայց անմահ անուանը իմանալի ծառէն ուրիշ ճիւղ մըն ալ բողբօջեցաւ. վերջացաւ անցաւոր փառքը՝ որ կորստեան վտանգին ենթակայ էր. սկսաւ այն անանց փառքը որ նաև 'ի յաւիտենի աշխարհիս չքնաղ է և անեղծանելի:

Իրենց յաւիտենական հանգստեան քունին անկողնէն դուրսնին վեր վերցնելով Սարգիս և Գրիգոր և Միքայէլ՝ կը բարեեն վերջին Հարազատներուն 'ի ծոց յաւիտենից գալուստը. կը հրճուին այն տարածամ յափշտակեալ զօհերը, որ իրենց համար կարճեալ ասպարիզին ընթացքը փառօք կատարեց՝ անողորմ մահուան հարուածէն զերծեալ իրենց արեւակից Եղբայրը: Խնդութեամբ կը լեցուին այն զգայուն սիրտերը, որ եթէ փեծամեծ արդեամբք պայծառանալու ընդարձակ ժամանակը ժլատ բաղդն իրենց զլացաւ, բայց Տիւզեան Յովհաննու զլխուն վրայ կապուած փառաւոր թագին երկոտասան լուսաւոր ականց թիւը լեցնելու՝ կը հասնի ահա յետինն Պօղոս, այնչափ աւելի փառօք զարդարուն, որչափ աւելի արդիւնք բարդելու ժամանակ իրեն շնորհուեցաւ: Լրացաւ երկոտասան ականց փառաւոր շարքը, յօրինեցաւ գեղեցիկ թագը՝ զոր Որդիք կը կապեն իրենց Հօր գլխուն, բայց ոչ թէ Որդիք միայն, իշխանապետդ Պերճափայլ. «Պատկ ծերոց որդիք

որդւոց» (9) ըսաւ Իմաստունը, և թռուներով կը պայծառանայ Նախահօրդ գլխուն շքեղ զարդը:

Ազգասէր եռանդեան, մեծանձն սրտի, արի ձեռնարկութեանց ժառանգութիւն ստացար ֆու Նախնիքներէդ, Տոհմապետդ Տիւղեանց, և ժառանգութեանդ ՚ի գէպ հանճար և սիրտ պարզեցին ֆեղ երկինք: Առիթներ, որոնք թերեւս կարողութեանց երբեմն ապարդիւն մնալուն սոսկ պատասխանատուութիւնը կը կրեն, և շատ, և մեծ, և կարեւոր, ֆու դէմը կայնեցան. ցուցիր դու զֆեղ արժանաւոր պայազատ անուանդ զոր կրես, և տոհմիդ յըր զաւակես: Եթէ տխուր սուգ մը կը պատէ մեր վրայ Պօղոսի կորուստը, եթէ տխուր դէպքս կարապետի և Յակովբայ կորստեան թախծութիւնը կը նորոգէ մեր սիրտերուն մէջ, եթէ արցունքներ կը շարժեն զգայուն սիրտերէն Գրիգորի և Սարգսի և Միքայելի յիշատակները, բայց Միհրանիդ տեսութիւնը իբր մխիթար և սփոփիչ կը կաշկանդէ մեր ցաւալի իղձերը, և կորըստեան փոխանակութեան յազեցուցիչ զգածմունքները կը վառէ:

Երախտապարտ աշուրներ ՚ի զուր կը վնասուեն ֆու քովդ Յովհաննու ազնիւ կերպարանքը: Գեղեցիկ անուն, Նախահօրն անուանակիր, և Հօրն իւրոյ Յակովբայ պերճ արդեանց ժառանգ արժանի. ուր էր թէ և Նորին ներկայութիւնը Ազգիս ցաւոց մխիթարիչ ըլլար. տխուր դէպք մը իր ֆրոշ մահճին քով կապեր է Սիրանունդ եղբայրը: Բայց եթէ աշուրնիս չեն տեսնար իրենց սիրոյն առարկայն, միտքերնիս կը ձկալին երախտածանօթ իղձերով ինչուան իրեն հեռաւոր պանդխտութեան տեղը, յայնկոյս ծովու և ցամաքի, և Տիւղեան Պայազատին անունը և սիրտը՝ կորստեանս ՚ի փոխանակութիւն յուսոյ և ակնկալութեան զգածմունքները կը վառեն:

Ահա մեր յուսոյն մատաղ բողբոջներ՝ ֆեղմէ շառաւիղեալ Տիւղեան իշխանիկը, իշխանապետդ Մեծ. ՚ի ֆեղ ակնկաւոյց Ազգս համօրէն, ֆու անուանդ ոչ միայն, այլ և արդեանցդ և ձրիցդ և դորժոցդ ժառանգ կը խնդրէ: Լեցուցիր Գու, առ Նախնիսդ ունեցած պարտքդ. լեցուցիր Գու Հօրեղբարցդ յիշատակին ունեցած պարտքդ. լեցուցիր և կը լեցնես Գու ֆեղմով առ Ազգս ունեցած պարտքդ ալ. Որդւովքդ առ Ազգս ունեցած պարտքդ կը խնդրեմ՝ ֆեղմէ յանուն Ազգիս: Տարօրինակ արկածք դող անսերմն թողուցին Մեծին Յովհաննու բեղմնաւոր սերման բազմութիւ շառաւիղները. ՚ի ֆեղ կրկին կարծես սկզբնաւորութիւն կ'առնու Տիւղեան Նահապետութիւնը. ֆեղմէ արդ ունիմք Տիւղեան Պայազատս. ֆեղմէ կ'սպասեմք որ և արդեանցդ և ձրիցդ և սրտիդ և հանճարոյդ ժառանգ պատրաստես:

Տիրական ՚է՛ իրա հանդէսի՝ Եղբարք, բայց ուրախութեամբ կը խրատեմ կնքել: Մահը՝ պարտիք է բնութեան. նուազ է ցաւը երբ մանդաղին հարուածոյն տակ ինկածը, զընթացն լեցուցեր է ըստ ամաց, զընթացն լեցուցեր է ըստ արդեանց, և իր ետեւէն կը ձգէ բարի յիշատակ, ընտիր օրինակ,

և գեղեցիկ արդիւնք: Մահը կը սգան մարդիկ, ոչ վախճանելոյն անձը մտածելով, հասպա իրենցը. կը սգան իրենց կորուստը. կ'ողբան իրենց զատուիլը. կու լան իրենց զուրկ ու կարօտ մնալը: Մեր սգոյն ալ չափ դնենք, Եղբարք, որ ինչ Հանգուցելոյն յօժանդակութիւն ձեռուրններէս կու գայ հոգեւորական օգնութիւն, զայն ցուցնենք առատութեամբ, մանաւանդ որ առ այս կը պարտաւորուինք արդարութեան և փոխարինութեան սաստկապահանջ հրամաններէն: Մխիթարուինք մեր կորստեան վրայ, զի ահա Հայր ընդ Հօր, արդիւնք ընդ արդեանց, և իշխանաց և իշխանազանց պերճափայլ խումբ մը պարզեւած են մեզ երկինք:

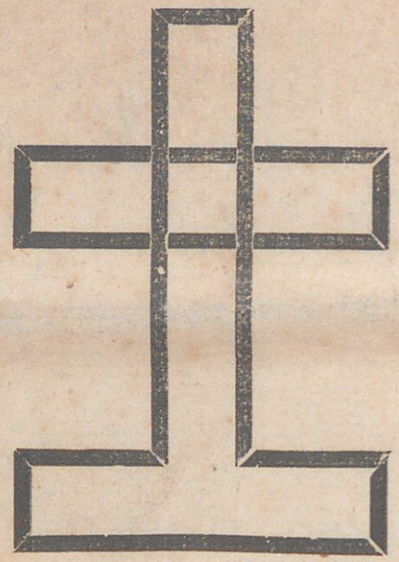
(1) Գործ. ԺԳ. 36: (2) Մատթ. Զ. 3: (3) Սեր. ԺԵ. 18: (4) Սեր. Գ. 33: (5) Հատմ. ԺԳ. 7: (6) Բ. Մնաց. Զ. 36: (7) Տալէ. Գ. 11: (8) Տալէ. Գ. 7: (9) Առաւ. ԺԵ. 6:

2760
40

7937

Printed in Turkey

0003966

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0003966

